

Autor: Radim Lhoták



Příroda stvořila člověka jako každou jinou živou bytost, aniž mu sama přiřkla nějaká privilegia ve způsobu, jakým bude využívat jejích darů. Člověk je neoddělitelnou součástí přírody a jeho existence je přímo závislá na přírodních zdrojích, z nichž každý z nás čerpá. Tato závislost přímo určuje otázku svobody člověka. Svobodný je ten, kdo má volný přístup k přírodním zdrojům, neboť právě a jen tyto zdroje ho živí. Naopak nesvoboda člověka vzniká tehdy, pokud si jeden člověk přivlastní přírodní zdroje a druhé vykořisťuje tím, že jim v přístupu k těmto zdrojům zamezí a nutí je žít se otrockou prací v jeho vlastní prospěch. Takovou otrockou prací je každý námezdní pracovní poměr, při němž člověk prodává svoji pracovní sílu, aniž by měl přímý podíl na prvotních zdrojích a výtěžku z této práce.

Stát je lidskou organizací, která by měla zajistit svobodu všem lidem disponujícím právem nazývat se státní občan. Stát by měl chránit občany před cizí mocí a před násilím, které tato moc uplatňuje ve svůj prospěch. Hlavní úlohou státu by však měla být ochrana svobody každého občana tím, že bude mít garantovaný rovný přístup k přírodním zdrojům společně se všemi občany. Prakticky to znamená, že přírodní zdroje nemohou být předmětem soukromého vlastnictví. Dary přírody musejí patřit všem bez rozdílu, ať se jedná o půdu, vodu, suroviny, energii či plody země. V důsledku je nutné zajistit, aby toto společné vlastnictví zdrojů přineslo všem lidem existenční jistotu, která je přímo úměrná podílu hodnot vzniklých z těchto zdrojů připadajícího na každého občana. Každý, kdo využívá přírodní zdroje ke svému obohacení, musí být povinen zaplatit daň státu za to, že profituje na spotřebě zdrojů, které mu nepatří a ani patřit nemohou. Tato daň musí odpovídat zjištěné míře spotřeby a musí být spravedlivě přerozdělena všem lidem rovným dílem, protože všichni lidé mají na přírodních zdrojích stejný podíl.

Věc solidarity

Další otázkou vhodnou k vážnému zamyšlení je otázka solidarity a její vztah ke společenskému přerozdělování. Solidární může být člověk ke komukoliv a mohou ho k tomu vézt různé motivy. Jakmile však má být solidarita principem, jímž se ve společnosti rozdělují vzniklé hodnoty, nemůže jít o věc pouhého soucitu či humanistického sentimentu. Je třeba znát, jaký morální podíl mají všichni lidé na těchto hodnotách. Není mišlím sporu o tom, že pokud někdo vytváří hodnoty, ať se jedná o výrobu, vědeckou či duchovní činnost, nutně čerpá z pokladnice vědění a znalostí, které nevytvořil sám, ale vděčí za ně generacím předků

i všem svým bližním. Nic v historii nevzniklo izolovaně. Každý výdobytek, byť nesený genialitou jedinců, má své kulturní a společenské pozadí. K tomu, aby kdokoliv významně rozšířil společnou pokladnici poznání, musel být zasazen do prostředí a společenského kontextu, který mu vůbec umožnil jeho bádání. Na tomto kontextu má zásluhu každý poslední člen lidského společenství, každý poslední dělník a rolník přispívající k obživě a vnitřní síle vědců, mudrců, duchovních i umělců, kteří tak těžili z obětí druhých, z jejich úcty a uznání.

Je proto zcela na místě, aby ten, kdo využívá společného dědictví duševních statků, a má z toho nějaký profit, vracel společnosti zpět podíl ze svého podnikání formou přímé daně. Žádný podnikatel nemůže být úspěšný, pokud přímo netěží ze společného duševního vlastnictví. Pouze toto duševní vlastnictví, které je rovným vlastnictvím všech, protože nelze obecně rozhodnout, kdo z nás má mít na něm větší účast, umožňuje současným výrobcům a korporacím získat svoji ekonomickou moc a postavení na trhu. Bez ohledu na schopnosti či efektivitu takového využití duševních zdrojů je na místě, aby přiměřená část výtěžku z tohoto využití byla spravedlivě rozdělena mezi všechny občany státu, kde daný výrobce nebo korporace podniká.

Soudím, že výše uvedené principy rovnosti a rovnoprávnosti mezi lidmi jsou tímto výčtem vyčerpány. Nemá smysl uvažovat o tom, že něco jiného by mělo mít charakter rovných práv člověka. Vše ostatní je již věcí vzájemnosti, kultury, duchovní zralosti a vnitřní hierarchie, která se utváří přirozeně tak, jak lidé hledají a nacházejí optimální podmínky pro spolupráci a vzájemné soužití. Při hledání těchto podmínek je na místě uvažovat, že je vhodné přiznat významná privilegia těm, kdo vnášejí do lidského společenství ušlechtilost, morální rozměr, duchovní hodnoty a spravedlivý způsob vedení.

Otázka kupců

Zcela samostatnou kapitolou tvoří problematika obchodu. Nositeli obchodu jsou kupci. Přidržím se tohoto výrazu, protože nejlépe vystihuje podstatu funkce lidí, kteří se zabývají obchodem. K činnosti kupců je třeba se řádně vymezit. Všechna novodobá jména, jako obchodník, byznysmen, komoditní, realitní či burzovní makléř jen zkreslují a přisuzují vyšší hodnotu tomu, co ve společnosti představuje nutné zlo, aby byla zajištěna potřebná distribuce zboží a jeho směna. Starověk to moc dobře věděl, proto kupce omezoval, jak to jen bylo možné. Většina daní, cel a poplatků byla směřována ke kupcům, jako jejich účelné zatížení, aby mamon, převaha materiálních hodnot a ziskná spekulace nerozvrátily spravedlivý řád v obci. Je proto namístě uvažovat, že jediná nesporná regulace trhu státem se musí týkat právě kupců. Omezením jejich marží, způsobu překupnictví, tvorby cen a distribuce hodnot na trhu, rovněž tak obrátové a finanční spekulace, lze účinně zachovat tržní směnu v mezích, jaké odpovídají potřebám důstojného života lidí. Regulace kupců proto musí být jedinečnou regulací, jíž stát zasahuje do volného trhu. Jde však o regulaci velice významnou s dalekosáhlým dopadem na směnu hodnot a spolupráci mezi lidmi.

Není snad nutné připomínat, že kupčení s penězi je nejnižší a nejméně ospravedlnitelný způsob obchodu, neboť zde nedochází k distribuci hodnot, ale jde o škodlivou manipulaci s

prostředky, které jsou určeny pouze jako zástupná poukázka na něco, co vytvořil někdo jiný. Regulace finančních trhů by proto měla být nejtvrdší, ne-li zcela útlumová, pokud se týká finančních spekulací. A mezi nejnemravnější finanční spekulaci patří lichva, neboli zadržování, hromadění a půjčování peněz na úrok.

Nástin řešení

Nemyslím, že by existovala politická vůle něco podstatného změnit na stávajícím status quo moderních států euroatlantického společenství, které se tak rádi, úsměvně a s neuvěřitelnou naivitou nazývají demokratické. Svoboda jedince má málo společného s činnostmi současných politických garnitur, jež se snaží tuto svobodu jen omezit na všestranně kontrolované a globálním ekonomickým systémem zotročené jedince bez porozumění svému údělu a bez vlivu na dění okolo sebe. Spíše by mohla být spojována s kapitalismem jako takovým, v němž volný trh a svobodná soutěž by měly zajistit lidem jejich uplatnění. Jak ale bylo řečeno výše, bez svobodného přístupu ke zdrojům vlastní existence není lidské svobody, a jak známo, veškeré zdroje a technologické výdobytky této společnosti postupně ovládá stále užší elita světových průmyslníků a finančníků.

Přesto si dovoluji uvést pár praktických bodů, jimiž by se mohla ubírat transformace nynější společnosti ke společnosti svobodné. Nejedná se o body do detailu promyšlené. V dané situaci by to nemělo ani smysl. Je třeba je chápat jako příspěvek do debaty, která se přes všechnu reálnou nevědomost, apatii a bezradnost většiny lidí začíná odehrávat na různých místech a diskusních serverech mimo oficiální politické dění:

1) Každý je vlastníkem lokálně neurčeného podílu zemědělské půdy a užitkové půdy (pozemky vyjmuté ze zemědělského půdního fondu) připadajícího na jednu hlavu z množiny všech občanů ve státě. Každý má právo obdělávat svůj podíl zemědělské půdy, a coby soukromý kus země okupovat svůj podíl půdy užitkové s právem jeho oplocení. Stát je povinen takový díl půdy každému přidělit, pokud o to projeví zájem, a to i za cenu omezení rozletu těch, kdo zabírají nadměrný kus země pro vlastní potřebu. V případě, že někdo obdělává větší část zemědělské půdy, nebo okupuje větší část užitkové půdy, než jaká mu přísluší, je povinen z tohoto rozdílu zaplatit daň státu. Tato daň se zpětně vyplatí všem občanům, kteří nevyužívají samostatně své části půdy, formou státem garantovaného příjmu na hlavu, neboť v podstatě svoji část půdy pronajali někomu druhému. Celkovou výměru zemědělské, užitkové a ostatní (nedotknutelné) půdy stanoví ekologická a kulturní politika státu v souladu s ochranou lesů, přírodních rezervací a kulturních památek. Nedotknutelná půda je veřejným statkem, není vlastnictvím nikoho a stát je povinen ji chránit, aby nedocházelo k její devastaci lidskou činností.

2) Přírodní zdroje jsou bohatstvím všech. Každý subjekt, který využívá jako vstup do své výroby a podnikání přírodní zdroje dané země, je povinen ze spotřeby těchto zdrojů zaplatit daň státu. Výjimku tvoří přímé suroviny, jejichž hodnota se vrací státu formou prodejní ceny se započítanou spotřební daní. Z toho plyne, že veškerý těžební průmysl surovin musí být státní. Pokud stát prodá vlastní suroviny jinému státu, náleží veškerý výtěžek z tohoto prodeje lidu a musí také být použit v jeho prospěch, ať rozpuštěním do jeho garantovaného

příjmu či investováním do veřejného sektoru.

3) Veškerá upotřebitelná energie i její výroba je ve vlastnictví a režii státu. Každý má právo užívat této energie za režijní výrobní cenu, pokud nepřekročí státem stanovený podíl poměrné spotřeby vyrobené energie na hlavu. Z každé kilowaty spotřebované energie navíc zaplatí spotřebitel státu poplatek formou vyšší sazby zahrnující spotřební daň. Právnícké osoby platí spotřební daň automaticky za veškerou spotřebu energie.

4) Stát zajišťuje lidem bezplatnou veřejnou dopravu, vzdělání a zdravotní péči v míře odpovídající jeho celkovému bohatství. Soukromý právní subjekt, který poskytuje za úplatu vlastní služby a výrobky pro tento účel, si musí sám z vlastních prostředků zajistit a vybudovat veškeré podmínky pro jejich provozování včetně potřebné infrastruktury. Stát není povinen toto soukromým podnikatelům zajišťovat. Týká se to například výroby automobilů, což znamená, že stavba a údržba silnic musí být v režii výrobců automobilů za přispění soukromých dopravců, obchodních či výrobních řetězců, kteří jsou na této formě dopravy závislí. Jestliže někomu dodávám hračku, která jezdí po technicky vymezené dráze (např. panel autodráhy), musím mu k tomu dodat i tu dráhu. Předpokládá se, že státní veřejná doprava bude využívat svých vlastních komunikací mimo komunikace soukromé. Preferuje se doprava hromadná a kolejová.

5) Každý má právo mít střechu nad hlavou. Zajistit bydlení svým občanům je proto povinností státu. Stát musí rovným dílem přispívat každému občanu na bydlení podle stanovených sazeb na hlavu. Tyto sazby musejí pokrýt minimálně sociální bydlení organizované státem. Ve skutečnosti jsou však přímo úměrné celkovému bohatství státu a představují stanovené procento z HDP.

6) Plátcí přímých daní (daň z příjmu) jsou pouze soukromé právnícké osoby.

7) Peníze nejsou přímý zdroj, ale pouze směnný prostředek. Nikdo proto nemá právo vydělávat na oběhu peněz tím, že je bude jako kapitál hromadit a jeho silou manipulovat trh, nebo s nimi podnikat takovým způsobem, že je bude půjčovat na úrok. Veškeré finanční služby jsou proto v rukou státu a gesci jediné státní banky. Stát stanoví podle ekonomických kritérií soukromou část financí z celkového objemu financí řízených státem. Z tohoto objemu soukromých financí má každý právo vlastnit poměrnou část rozpočítanou na hlavu, kdo akumuluje finanční kapitál vyšší, je povinen z něho platit roční daň státu ve formě záporné úrokové sazby. Oběžné peněžní prostředky stanoví státní banka jako likvidní část soukromých financí. Veškeré finance vlastněné soukromými subjekty nad stanovenou část musejí být uloženy ve formě bezhotovostního bankovního konta. Hromadit oběžné prostředky nad rámec stanoveného maxima je trestné. Nezdáněný soukromý kapitál právníckých osob může dosahovat maximálně výše rovnající se souhrnu soukromých finančních prostředků jejich fyzických vlastníků a přímých zaměstnanců.

8) Stát zajišťuje ochranu přírodního prostředí. Každý subjekt, ať fyzická či právnícká osoba, který toto prostředí poškodí, je povinen zaplatit pokutu podle zjištěné míry poškození. Každý výrobní či jinak podnikatelský provoz znečišťující životní prostředí je povinen platit

ekologickou daň státu.

9) Stát v žádném případě nemůže hospodařit na dluh a je zakázáno, aby využíval úvěrových nástrojů zahraničních bank. Přijatelné jsou pouze obligace zprostředkující státní investice fyzickým osobám, které mají uznané státní občanství. Návratnost těchto investic je stanovena jedinou centrální úrokovou sazbou.

Poznámky:

Výše všech daní jsou stanoveny na základě analytického vyhodnocení státní ekonomiky a stavu veřejných financí s tím, že za veřejné finance státu jsou považovány veškeré peníze státní banky snížené o rozpočtem stanovený podíl soukromých financí a soukromý finanční kapitál podléhající záporné úrokové sazbě.

Tato pravidla jsou zakotvena v zákonech a mají ústavní sílu. Jako taková jsou potom jediným smysluplným výrazem právního státu. Forma organizace moci ve státě je na těchto zákonech nezávislá. Každá moc je musí respektovat, ať se jedná o demokratické, republikánské, aristokratické či jiné zřízení.